

ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ И СРБИЈА

ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ И СРБИЈА

ИЗДАВАЧИ

Фондација Конрад Аденауер, Београд
Центар савремене политике

ЗА ИЗДАВАЧЕ

Норберт Бекман-Диркес
Александра Поповић

АУТОР

Немања Тодоровић Штипљија

УРЕДНИК

Никола С. Ристић

САРАДНИЦИ

Никола Буразер
Јана Мишић
Марија Игњатијевић

ДИЗАЈН И ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ

Предраг М. Поповић

ШТАМПА

Caligraph, Београд

ТИРАЖ

500 примерака

ISBN 978-86-86661-80-7

ФОТОГРАФИЈЕ

© European Union

Ова публикација објављена је у оквиру пројекта „Дијалог са Европом“
Фондације Конрад Аденауер и није за комерцијалну употребу.

ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ И СРБИЈА

Улога Европског парламента
у процесу приступања
Републике Србије Европској унији

БЕОГРАД
Септембар 2016.

Овај водич посвећен је представницама
и представницима грађана Србије,
и онима који ће то постати,
не само у Народној скупштини већ, једног дана,
и у Европском парламенту.

*Народна скупштина Републике Србије,
Појврђује да је убрзани улазак Републике Србије [...] у
унојравно чланство у Европској унији [...] с
рајешки и национални циљ, којем ће у будућем
раду Народна скупштина Републике Србије
давати јуну и сталну подршку.*

Резолуција о придруживању Европској унији
14. октобар 2004. године

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	11
УВОД	15
ЕВРОПСКА УНИЈА	19
ЛИСАБОНСКИ УГОВОР	21
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ	24
Главне институције Европске уније	25
Остале институције Европске уније	31
Европске агенције	33

ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ	39
ФУНКЦИЈЕ.....	40
САСТАВ.....	42
Посланичке групе	42
ПОЛИТИЧКА ТЕЛА.....	46
РАДНА ТЕЛА.....	48
Одбори.....	48
Делегације.....	50
НАДЛЕЖНОСТИ ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА У ПРОЦЕСУ ПРОШИРЕЊА	51
ОДБОР ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ (АФЕТ)	53
 ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ И СРБИЈА	 57
ГОДИШЊА РЕЗОЛУЦИЈА О СРБИЈИ.....	59
Рад у одбору за спољне послове.....	61
Нацрт Резолуције.....	64
Прво читање пред Одбором.....	65
Друго читање пред Одбором и гласање у Одбору....	69
Пленарна седница Европског парламента	70
САРАДЊНА ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА И НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ.....	74
Интерпарламентарни дијалог.....	74
Парламентарни одбор за стабилизацију и придруживање	75
РАДНА ГРУПА ЗА ЗАПАДНИ БАЛКАН	78
 ИМЕНИК ЗА МАНДАТ 2014–2019. ГОДИНЕ	 81
ЛИТЕРАТУРА	95

БЪЛГАРИЯ

SLOVENIJA

LATVIJA

LIETUVA

ПРЕДГОВОР

Парламенти су централне институције демократије. У многим земљама, извршна грана власти доминира политиком, и људи се питају, с правом, да ли тренутни политички процеси могу да подрже парламенте како би они могли да представљају интересе грађана у свој њиховој различитости.

Парламенти би требало да буду представнички, транспарентни, доступни, одговорни и ефикасни. Ово важи за све националне парламенте, за Народну скупштину у Београду, али исто тако и за Европски парламент у Бриселу и у Стразбуру.

Европски парламент представља важан форум за политичку дебату где се одиграва процес доношења одлука на

нивоу Европске уније. Посланици Европског парламента директно су изабрани од стране бирача у свим државама чланицама како би представљали националне интересе у погледу доношења закона у ЕУ, али и како би осигурали да остале институције ЕУ делују демократски. Током година, следећи промене у оснивачким уговорима Европске уније, Европски парламент стекао је кључне законодавне и буџетске надлежности које му омогућавају да, заједно са представницима националних влада у Савету, поставља правац у којем се креће европски пројекат. Радећи то, Европски парламент тежио је да промовише демократију, људска права и владавину права, не само у Европи, већ и у целом свету.

Посланици Европског парламента подељени су у двадесет сталних одбора. Они сачињавају предлоге закона кроз усвајање извештаја, предлажу амандмане за пленарна заседања, и бирају преговарачки тим како би спровели преговоре о европским законима са Саветом. Они, такође, усвајају самоиницијативне извештаје, организују јавна слушања са експертима, и критички разматрају рад осталих тела и институција ЕУ.

Ја сам пуноправни члан парламентарног Одбора за спољне послове, АФЕТ-а, кључног играча у дизајнирању и спровођењу спољне политике Европске уније. Ми одлучујемо и о томе како се користе европски фондови у циљу промовисања интереса и вредности ЕУ у иностранству. Наша подршка неопходна је за све међународне уговоре који дефинишу улогу ЕУ широм света, а посебно за уговоре о приступању, као и оквирне уговоре у које Европска унија ступа са широким спектром наших глобалних партнера.

За Србију је најважније да АФЕТ дефинише будући изглед Европске уније кроз надгледање процеса проширења.

Једна од посебних одлика рада у Одбору за спољне послове АФЕТ јесте систем *известивоца*, сачињен од изабраних чланова који имају задатак да прате развој односа ЕУ с трећим земљама, посебно у случају преговора о чланству или уговора о придруживању тј. приступању. Ја сам известилац Европског парламента за Србију за легислативни период од 2014. до 2019. године. Када је једном члан изабран на ову позицију, њему је аутоматски додељено све што се тиче извештаја и мишљења. Известивоци утичу, управљају и обликују дијалог са релевантним властима земаља које су у процесу прикључења, али су исто тако важни за промоцију дубљег разумевања тих земаља. У склопу функције коју обављам, као известилац Европског парламента, састајем се са посланицима српског парламента на регуларној основи. Моја жеља је да и са новоизабраним посланицима наставим даљу тесну сарадњу.

Приступање Европској унији задатак је за цело српско друштво. На исти начин на који то ради Народна скупштина и Влада, и организације цивилног друштва треба да имају улогу у том процесу. Србија је на свом путу ка ЕУ, а када ће воз из Београда стићи на главну станицу у Бриселу, зависи од могућности земље да буде успешна у кључним областима. У међувремену, Европски парламент биће посвећен и поуздан партнер Србији.

Дејвид МЕКАЛИСТЕР

ЕПП, Немачка

Ивестилац Европског
парламента за Србију

УВОД

Процес приступања Србије Европској унији комплексан је, и пун активности различитих нивоа власти Европске уније и Републике Србије. Мало ко може са потпуном сигурношћу и пажњом пратити, до детаља, целокупан процес. Ова публикација сужава поље посматрања процеса приступања Србије Европској унији само на активности које у том погледу има Европски парламент.

За Европску унију веома значајно јесте ширење информација о раду европских институција, као и јачање оних институционалних капацитета Републике Србије који су у контакту са европским органима. Сарађујући са различитим телима Народне скупштине Републике Србије, са по-

сланицама, посланицима, као и са медијима, у протекле две године дошли смо на идеју да би водич који би разјаснио место Европског парламента у институционалном оквиру Европске уније, као и место националног парламента у процесу приступања неке земље Европској унији, био више него корисно штиво.

Посебну пажњу у овом водичу посветили смо како процесу стварања резолуције Европског парламента о Србији, тако и односу Европског парламента и Народне скупштине Републике Србије преко Заједничког парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање.

Водич је намењен првенствено народним посланицама и посланицима, потом медијима, али и свима онима који би желели да боље разумеју Европу и њене институције. Из овог разлога, водич смо обогатили и прегледом институционалног оквира Европске уније.

Овај водич је и додатни допринос цивилног друштва раду Народне скупштине Републике Србије, Одељењу за европске интеграције, Одбору за европске интеграције, као и Парламентарном одбору за стабилизацију и придруживање.

Надамо се да ће вам овај водич бити од користи у раду.

Ауторски тим

ЕВРОПСКА УНИЈА

Као јединствен економски и политички простор, формирана након Другог светског рата, Европска унија заснована је на идеји економске сарадње земаља Западне Европе. Идеја о формирању односила се на сарадњу у областима које су до тада биле погодне за развој војне индустрије – производњи угља и челика.

Шест држава – Белгија, Немачка, Француска, Италија, Холандија и Луксембург – развиле су 1951. године први економски простор којим су ујединиле своју производњу угља и челика. Касније, ова идеја само се дорађивала и допуњавала новим димензијама сарадње. Економска сарадња, размена добара, економска независност од међународне помоћи,

и избегавање будућих konflikata створило је Европску унију као један од најуспешнијих мировних пројеката на свету.

Начин на који Европска унија функционише, као Унија која је заснована на владавини права, јесу споразуми који су усаглашени са свим државама чланицама.

НАЈЗНАЧАЈНИЈИ ЦИЉЕВИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

- јединствено тржиште
- слобода кретања
- права и слободе грађана
- јединствена валута
- принцип солидарности
- унутрашња и спољашња безбедност

Активности Европске уније дефинисане су оснивачким уговорима које добровољно и демократски прихватају све државе чланице. Уговор представља обавезујући споразум између држава чланица ЕУ. Уговорима се постављају циљеви ЕУ, правила доношења одлука и функционисања институција, и уређује однос држава чланица и саме ЕУ.

Европски уговори су се, током година, мењали и допуњавали, како би Европска унија постала ефикаснија и транспарентнија, припремила се за нова проширења, а и како би се омогућило успостављање сарадње у новим областима.

После низа проширења, Европска унија данас има 28 држава чланица.¹

¹ Европским заједницама 1973. године прикључиле су се Данска, Ирска и Уједињено краљевство, 1981. Грчка, 1986 – Шпанија и Португал. Године 1995, тада већ Европској унији, придружују се Аустрија, Финска и Шведска, 2004 – Словенија, Пољска, Мађарска, Чешка, Словачка, Литванија, Летонија, Естонија, Кипар и Малта, а 2007 – Бугарска и Румунија. Године 2013, Европској унији прикључује се Хрватска.

ЛИСАБОНСКИ УГОВОР

После неуспелог покушаја доношења Устава Европске уније,² донесен је, последњи у низу, актуелни европски споразум – Уговор из Лисабона. Ступио је на снагу 1. децембра 2007. године.

Уговор из Лисабона заправо је уговор о измени Уговора о Европској унији и Уговора о оснивању Европске заједнице. Према овом Уговору, Унија коначно замењује Заједницу и њен је правни наследник. Иако се овај Уговор не разликује пуно од текста Устава, у Уговору своје место нису нашли симболи Европске уније – застава и химна.

Овим Уговором на Унију се не преноси ниједна нова надлежност већ се само редизајнира начин рада ЕУ по постојећим надлежностима, као и односи са државама чланицама по надлежностима које су подељене између њих.

Према Уговору из Лисабона, надлежности унутар Европске уније подељене су у три категорије – на оне које припа-

---

² Споразум о успостављању Устава за Европу.

дају искључиво Унији, оне које деле Унија и државе чланице, и оне које државе чланице задржавају у свом домену.

Међутим, највећа измена догодила се у институционалној структури ЕУ. Парламент је добио већа овлашћења, процедура гласања у Савету Европске уније је промењена, уведен је институт грађанске иницијативе, као и позиција Председника Европског савета и Високог представника за спољну политику.

НАДЛЕЖНОСТИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Европска унија и државе чланице, преко Лисабонског уговора, деле поједине надлежности у функционисању. Према овом уговору, постоје три категорије надлежности ЕУ – искључиве, подељене и надлежности у којима ЕУ делује како би подржала, координисала или допунила активности држава чланица. Области које се не помињу директно у уговорима остају у надлежности држава чланица.

ИСКЉУЧИВЕ НАДЛЕЖНОСТИ

- царинска унија
- успостављање правила конкуренције која су неопходна за функционисање унутрашњег тржишта
- монетарна политика за државе чланице које користе валуту евро
- заштита морских биолошких богатстава у оквиру политике рибарства
- заједничка трговинска политика
- закључивање међународних споразума када је то предвиђено законодавним актом Уније или је неопходно да би ЕУ вршила своје унутрашње надлежности

ПОДЕЉЕНЕ НАДЛЕЖНОСТИ

- унутрашње тржиште
- социјална политика за делове дефинисане Уговором
- економска, социјална и територијална кохезија
- пољопривреда и рибарство (искључујући део о очувању морских биолошких богатстава, који спада у искључиве надлежности ЕУ)
- животна средина
- заштита потрошача
- транспорт
- трансевропске мреже
- енергетика
- подручје слободе, безбедности и правде
- питања опште безбедности у области јавног здравља (у складу са аспектима утврђеним у Уговору)
- научна истраживања, технолошки развој и свемир
- развојна сарадња и хуманитарна помоћ
- координација економске, политике запошљавања и социјалне политике
- заједничка спољна, безбедносна и одбрамбена политика

ПОДРЖАНЕ НАДЛЕЖНОСТИ

- заштита и унапређивање људског здравља
- индустрија
- култура
- туризам
- образовање, омладина, спорт и професионално усавршавање
- цивилна заштита (превенција несрећа)
- административна сарадња.

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Принцип наднационалности, по којем је Европска унија јединствена, огледа се и у њеним институцијама. Институције Европске уније делују искључиво у оквиру својих надлежности, односно у складу са овлашћењима које су им поверене оснивачким уговорима, односно Уговором из Лисабона. Принцип поделе власти на три гране видљив је и код европских институција.

Код институција Европске уније уочава се још један институционални троугао. Он постоји у процесу доношења регулативе, где у оквиру редовног поступка учествују Европска комисија (искључиви предлагач регулативе), Савет Европске уније и Европски парламент (који заједно обављају законодавне и буџетске функције, слично систему горњег и доњег дома парламента).

У законодавном процесу, Европска комисија, Савет Европске уније и Европски парламент не смеју да прекораче своје надлежности и да уђу у делокруг рада било које друге институције Европске уније. О поштовању овог принципа брине Суд правде Европске уније, водећи рачуна о кршењу и злоупотреби надлежности и овлашћења, повреди битних правила поступака, односно повреди Уговора или било ког другог прописа који се односи на његову примену.

Главне институције Европске уније

ЕВРОПСКИ САВЕТ

Европски савет³ одређује генералне политичке смернице и приоритете Европске уније. Састављен је од председника држава или председника влада држава чланица, председника Европске комисије, као и високог представника за спољне послове и безбедносну политику. Има свог председника. Представља тело на највишем поли-

³ Да ли Европски савет и Савет Европе имају икакве везе? Савет Европе је регионална међународна организација европских земаља, чије је седиште у Стразбуру. Сврха Савета Европе огледа се у остваривању основних личних и демократских права и слобода у Европи. Савет Европе донео је Европску конвенцију о људским правима и успоставио је Европски суд за људска права као стални систем правне заштите. Савет Европе има 47 чланица које су истовремено и потписнице Европске конвенције о људским правима. Иако је организација наднационалног и европског карактера, Савет Европе не припада институцијама Европске уније, те га не треба поистовећивати са Европским саветом, као ни се Саветом Европске уније. Свих 28 земаља чланица Европске уније су чланице Савета Европе.

тичком нивоу. Европски савет одређује заједничку спољну и безбедносну политику. Може захтевати од Европске комисије да начини предлог за решавање одређеног питања. У њему су представљене државе чланице. Саветом председава председник.

ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ

Европски парламент једина је институција ЕУ чије чланове непосредно бирају грађани. Европски парламент чини 751 посланик⁴ и председник, који се бирају на период од пет година. Надлежности ове институције огледају се у законодавним, буџетским, као и поступцима контроле рада осталих институција ЕУ. Посебно треба истаћи улогу Европског парламента у бирању председника Комисије, као и надлежности у одлучивању о проширењу ЕУ.

САВЕТ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Савет Европске уније (чешће: Савет) игра кључну улогу у законодавном процесу, заједно са Европским парламентом. Координише политике ЕУ. Састаје се у формацијама састављеним од ресорних министара држава чланица, у зависности од

⁴ Сви појмови који су у овом Водичу употребљени у мушком грама-тичком роду обухватају мушки и женски род лица на која се односе.

области о којима се расправља. председавање Саветом одвија се по принципу ротације држава чланица, и траје шест месеци. Савет, поред законодавства и координације политика ЕУ, учествује у развоју заједничке спољне и безбедносне политике према смерницама Европског савета.

ПРЕДСЕДНИК ЕВРОПСКОГ САВЕТА

Председник Европског савета председава и координише радом Европског савета, осигурава и олакшава сарадњу с Европском комисијом и обезбеђивање консензуса унутар самог Савета, подноси извештај Европском парламенту након сваког састанка Европског савета. Председник, такође у складу са својим овлашћењима и могућностима, представља Европску унију у свету. Функција председника Европског савета уведена је ступањем на снагу Лисабонског уговора. Европски савет бира председника квалификованом већином, на мандат од 2,5 године који се може једном обновити. Функција председника Европског савета неспојива је с дужностима у влади било које државе чланице.

ПРЕДСЕДАВАЊЕ САВЕТОМ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Председништво Савета Европске уније одговара за функционисање Савета Европске уније (својеврсног горњег дома Парламента ЕУ). Председништво се ротира међу земљама чланицама ЕУ сваких шест месеци. Председништво не чини појединац, већ овај положај држи влада државе чланице којој је исто поверено. Председништво председава састанцима Савета, одређује његов програм рада и олакшава дијалог међу представницима држава чланица, али и с другим институцијама ЕУ. Три узастопне земље које председавају Саветом Европске уније, познате су као трио председавања.

Списак ротација председавања Саветом Европске уније.⁵

2016.	јануар–јун	 Холандија
	јул–децембар	 Словачка
2017.	јануар–јун	 Малта
	јул–децембар	 Естонија
2018.	јануар–јун	 Бугарска
	јул–децембар	 Аустрија
2019.	јануар–јун	 Румунија
	јул–децембар	 Финска
2020.	јануар–јун	 Хрватска
	јул–децембар	 Немачка

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА

Европска комисија представља независни извршни орган ЕУ, те у одређеном смислу представља својеврсну владу ЕУ. Промо-више интересе ЕУ кроз предлагање и спровођење закона. Састављена је од тима комесара, такозвани „колегијум“, и то од по једног из сваке државе чланице. Поред предлагања и спровођења закона, ЕК има битну улогу у управљању политикама ЕУ и распоређивању буџетских средстава. Европска комисија представља ЕУ у међународним односима.

⁵ 26. јула 2016, Европски савет усвојио је одлуку којом се успоставља ревидирани редослед којим ће државе чланице председавати Саветом. Након одлуке Уједињеног краљевства да се одрекне председавања Саветом у другој половини 2017, Савет је одлучио да за једно место помери редослед председавања.

ЕВРОПСКА СЛУЖБА ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ

Европска служба за спољне послове једна је од новијих институција ЕУ која је кренула са радом 2011. године. Она управља дипломатским односима ЕУ са земљама изван ЕУ и спроводи спољну и одбрамбену политику. Европска служба за спољне послове учествује у операцијама изградње мира кроз политичку, економску и практичну подршку, обезбеђује безбедност кроз спровођење Заједничке безбедносне и одбрамбене политике (не треба је мешати са Заједничком спољном и безбедносном политиком), одржава добре односе са суседима ЕУ кроз политику суседства, учествује у развојној и хуманитарној помоћи, као и у кризним одговорима. Учествује у решавању питања климатских промена и питања људских права. У њеном оквиру раде и делегације Европске уније које представљају својеврсне амбасаде ЕУ.

Европском службом за спољне послове руководи потпредседник Европске комисије који је, уједно, и Високи представник за спољну и безбедносну политику.

СУД ПРАВДЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Како би се право Европске уније подједнако примењивало у свим државама чланицама без обзира на њихове правне традиције, Суд правде Европске уније⁶ тумачи законодавство ЕУ. Састоји се од три одвојена суда: Суда правде, Општег суда и Трибунала за службеничке спорове. Национални судови морају примењивати право ЕУ,

⁶ Суд правде Европске уније не треба поистовећивати са Европским судом за људска права чије је седиште у Стразбуру, а који је једна од институција Савета Европе.

те уколико имају недоумице око тумачења права ЕУ, могу се обратити суду за појашњење. Суд има улогу и у спровођењу права ЕУ у државама чланицама. Уколико суд утврди да државе чланице не примењују право ЕУ, суд ће издати налог за исправљање дате ситуације. Уколико држава чланица не предузме одговарајуће мере, суд је може казнити. Суд правде ЕУ може да поништи и акте ЕУ уколико се утврди да су у супротности са оснивачким уговорима, или уколико крше основна права. Такође, контролише рад институција ЕУ.

ЕВРОПСКИ РАЧУНОВОДСТВЕНИ СУД

Европски рачуноводствени суд има улогу у контроли прикупљања и трошења буџетских средстава ЕУ, као и у унапређивању финансијског управљања ЕУ. Састоји се од по једног члана из сваке државе чланице, и заступа интересе пореских обвезника ЕУ. Независна је институција ЕУ, и као таква има право да одлучује шта ће бити предмет ревизије, како ће спровести тај поступак, као и како и када ће презентovati резултате свог рада. Може пријавити осумњичене за превару, корупцију или другу незакониту активност Канцеларији Европске комисије за борбу против превара.

ЕВРОПСКА ЦЕНТРАЛНА БАНКА

Европска централна банка управља евром, одржава цене стабилним, али и доноси економске и монетарне политике ЕУ. Састављена је од председника, потпредседника и гувернера националних централних банака свих држава чланица. Она одређује каматне стопе комерцијалним банкама у еврозони. Састављена је од три тела: Управног савета, које је главно тело за одлучивање, Извршног одбора (стара се о свакодневном раду Европске централне банке), и Општег савета, који има саветодавну и координациону улогу.

Остале институције Европске уније

ЕВРОПСКИ СОЦИО-ЕКОНОМСКИ КОМИТЕТ

Социо-економски комитет представља саветодавно тело ЕУ у којем су представљени радници и послодавци, као и друге интересне групе. Састављен је од 350 чланова из свих држава чланица. Његови главни задаци јесу да обезбеди да политике и закони ЕУ буду у функцији остваривања повољних услова, кроз тражење консензуса који треба да служи општем добру, као и да дâ глас удружењима радника и послодаваца у процесу креирања политике у ЕУ, и, наравно, да промовише вредности ЕУ.

ЕВРОПСКИ КОМИТЕТ РЕГИОНА

Комитет региона представља саветодавно тело ЕУ у којем су представљене регионалне и локалне власти. Састављен је од 350 чланова из свих држава чланица. Комисија, Савет и Европски парламент дужни су да консултују Комитет региона када састављају предлоге закона који се тичу власти на локалном и регионалном нивоу као што су политике здравља, образовања, запошљавања, социјалне политике, економска и социјална кохезија, транспорт, енергија и климатске промене. Такође, он може давати мишљења и на сопствену иницијативу.

ЕВРОПСКА ИНВЕСТИЦИОНА БАНКА

Улога Европске инвестиционе банке (ЕИБ) огледа се у обезбеђивању средстава за спровођење политика којима се постижу циљеви ЕУ, како у границама Уније, тако и ван њих. Њоме управља борд директора који чине по један директор из сваке државе чланице, као и један из Европске комисије. Средства којима располаже ЕИБ обезбеђена су на тржишту капитала, и не долазе из буџетских средстава ЕУ. Она позајмљује новац за кредите који су већи од 25 милиона евра, а уколико су износи мањи, отвара посебне буџетске линије.

Европски омбудсман истражује приговоре које подносе грађани или резиденти држава чланица, као и удружења и предузетници који раде у ЕУ, против рада ЕУ институција, тела, канцеларија и агенција. Европског омбудсмана бира Европски парламент на период од 5 година. Омбудсман истражује различите типове лоше управе, као што су дискриминација, злоупотреба положаја, недостатак или одбијање пружања информација, непотребно кашњење, неправилне процедуре.

Европске агенције

Европске агенције су специјализована и децентрализована тела која пружају подршку државама чланицама ЕУ и њеним грађанима. Оне су груписане у четири категорије:

- 1. Децентрализоване агенције** – децентрализоване агенције доприносе спровођењу политика Европске уније и сарадњи националних влада и Европске уније у техничким и осталим стручним знањима. Децентрализоване агенције оснивају се на неодређено време, а смештене су у градовима широм Европе.
- 2. Агенције у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике** – извршавају специфичне техничке, научне и административне задатке у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике Европске уније.

3. Извршне агенције – оснива их Европска комисија на ограничено време, ради управљања посебним задацима повезанима с програмима Европске уније.

4. Агенције и тела ЕУРАТОМ-а – баве се остваривањем циљева утврђених Уговором о Европској заједници за атомску енергију.

Осим ових агенција, постоје и друге организације те врсте, као што су разна тела, основана као део програма Европске уније, или јавно-приватна партнерства Европске комисије и индустрије.

Седишта агенција Европске уније размештена су по читавој територији ЕУ, и скоро свим државама чланицама.

ИНСТИТУЦИЈЕ ИЗВРШНЕ ВЛАСТИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ КОЈЕ СЕ БАВЕ ПРОШИРЕЊЕМ

КОМЕСАР ЗА СУСЕДСКУ ПОЛИТИКУ И ПРЕГОВОРЕ О ПРОШИРЕЊУ

Комесар за суседску политику и преговоре о проширењу јесте члан Европске комисије задужен за надгледање процеса придруживања држава потенцијалних кандидата и кандидата за чланство у ЕУ. Додатно, он продубљује односе са суседима ЕУ у интересу и Европске уније и њених суседа, промовише стабилност на границама ЕУ, и помаже суседним државама у развоју стабилних демократских институција како би постале успешније, координише понуду ЕУ за ближу сарадњу у областима као што су трговина, енергија, образовање према сваком суседу појединачно, али учествује и у настављању преговора о чланству у ЕУ и припреми држава потенцијалних кандидата и кандидата за чланство за будуће изазове у Европској унији. Овај комесар

подржава земље пред приступањем у спровођењу демократских и економских реформи, уважавању владавине права, ојачавању економског управљања и конкуренције, развијању функционалне јавне управе, као и у изградњи добрих односа међу самим суседима.

ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОРАТ ЗА СУСЕДСТВО И ПРЕГОВОРЕ О ПРОШИРЕЊУ

Генерални директорат за суседство и преговоре о проширењу (*DG NEAR*)⁷ има улогу у развоју и спровођењу суседске политике и политике проширења, као и у координацији односа са земљама чланицама Европске економске области (*EEA*) и Европског удружења слободне трговине (*EFTA*) када је реч о политикама Европске комисије, чији је директорат део. *DG NEAR* подржава реформе и демократску консолидацију, ојачава напредак, стабилност и безбедност у државама суседима из Источне и Југосисточне Европе. Он помаже у промовисању вредности ЕУ, и доприноси развијању посебних односа са суседним земљама ЕУ. Једна од главних улога огледа се у пружању помоћи државама које имају перспективу учлађења како би оне испуниле критеријуме утврђене Уговором о Европској унији и Европским саветом. *DG NEAR* надгледа процес проширења, одржава билатералне односе Уније са потенцијалним кандидатима и кандидатима за чланство на њиховом путу ка пуноправном чланству у ЕУ, предводи реформе које се тичу вла-

⁷ Европска комисија подељена је на одељења која се називају Генерални директорати (Directorate General, DG). Сваки DG, који на свом челу има генералног директора, покрива одређену област политике из надлежности Европске уније. Директорати се означавају скраћеницама по којима су познатији.

давине права, економског управљања и реформе јавне управе. Посебну политику за Западни Балкан, такозвану политику стабилизације и придруживања, продубљује и спроводи *DG NEAR*. За свој рад, генерални директорат одговоран је комесару за суседство и преговоре о проширењу, а њиме управља генерални директор.

САВЕТ И ПРОШИРЕЊЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Правно гледано, Савет је један ентитет, али је у пракси подељен у неколико различитих конфигурација. Савет за опште послове (*GAC*), који чине министри спољних послова држава чланица, успоставља и надгледа процес проширења ЕУ и преговоре о приступању. Сваког децембра, Савет за опште послове претреса стање у процесу проширења Европске уније. Дискусија и одлуке Савета базирају се на извештајима о напретку које Европска комисија даје о свакој земљи из процеса проширења.⁸

Два радна тела, која Савету помажу у припреми одлука, важна су у процесу приступања једне земље ЕУ:

- Одбор сталних представника влада држава чланица у Европској унији (*Coreper*), јесте главно припремно тело Савета. Оно се састоји од сталних представника из сваке државе чланице који заступају и представљају позиције својих влада по одређеним питањима. *Coreper* има две конфигурације (*Coreper I* и *II*), и састаје се сваке недеље. *Coreper II* задужен је за питања преговора о приступању неке државе ЕУ.
- Радна група за проширење и земље које преговарају улазак у ЕУ (*COELA*) бави се, углавном, припремом приступних преговора и преговарачком позицијом ЕУ,

⁸ Види даље: *Извештај (о најрежику) Европске комисије*.

проценом напретка земље кандидата у испуњавању критеријума за приступање, али и односима са земљама кандидатима у оквиру Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП). Састаје се два пута недељно.

ПРОЦЕС ПРЕГОВОРА О ПРИСТУПАЊУ

Преговори о приступању представљају крајњу фазу процеса интеграције неке државе у Европску унију. Да би нека земља отпочела преговоре, мора испунити неколико обавеза, од којих су најзначајније Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП) и статус кандидата.

- Република Србија потписала је 29. априла 2008, ССП са Европском унијом, који је ступио на снагу 1. септембра 2013.
- 22. децембра 2009, Србија је поднела захтев за пријем у чланство Европској унији. Европски савет донео је 1. марта 2012, одлуку да Србији додели статус кандидата за чланство у Европској унији.
- 28. јуна 2013, Европски савет донео је одлуку да се отворе преговори о приступању са Републиком Србијом.

У претприступној фази, преговара се о условима под којима држава кандидат приступа ЕУ, а који се, у основи, односе на усклађивање домаћег законодавства са правним тековинама ЕУ (*acquis communautaire*). Резултат ових преговора јесте Споразум о приступању Европској унији.

За више информација о процесу преговора о чланству Србије у Европској унији погледајте „Водич за праћење процеса преговора о приступању Србије Европској унији“ у издању Београдске отворене школе (БОШ), из децембра 2015. године.

ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ

Европски парламент (ЕП) јединствен је пример мултинационалног и вишејезичког, демократски изабраног представничког тела у свету. Први непосредни избори за Европски парламент одржани су 1979. године. Актуелни сазив Европског парламента је осми по реду.

Изабрани чланови Европског парламента називају се „посланици у Европском парламенту“. Европски парламент одржава своја заседања у Бриселу и Стразбуру. Секретаријат и преводилачке службе парламента налазе се у Луксембургу.

Месечни план рада ЕП обухвата прве две недеље у месецу, када се ради у Бриселу, где чланови учествују у раду

парламентарних одбора. Трећа недеља у месецу одвија се, такође, у Бриселу, и ту чланови учествују у раду посланичких група, док се четврте недеље у месецу у Стразбуру одржавају пленарне седнице.

Најважнији рад посланика у Европском парламенту одвија се у одборима и парламентарним делегацијама. Постоји 20 парламентарних одбора који покривају сва питања у вези са радом и надлежностима Европске уније, и 20 интерпарламентарних делегација.

ФУНКЦИЈЕ

Улога и значај Европског парламента увећавали су се са реформама оснивачких уговора. Данас, његова основна улога може се описати кроз три групе активности које су, уједно, карактеристичне за демократску парламентарну праксу.

Европски парламент:

- доноси законодавне акте у процедури саодлучивања заједно са Саветом Европске уније;⁹
- надзире рад других органа, посебно Европске комисије;
- заједно са Саветом Европске уније усваја буџет Европске уније.

По процедури саодлучивања, свака одлука унутар Европске уније може се донети једино ако се о њој сагласе Савет Европске уније и Европски парламент. Поступком саодлучивања значајно је ојачана законодавна улога Европског

---

⁹ Савет Европске уније заједно са Европским парламентом функционише по принципу дводомног парламента, врло слично функционисању парламента у Немачкој који чине два дома – *Bundestag* и *Bundesrat*.

парламента. Уговором из Лисабона овај поступак назива се „редовни законодавни поступак“.

Европски парламент, на предлог Европског савета, простом већином гласова потврђује председника Европске комисије. Парламент, такође, гласа о одобрењу Комисије у целости, и гласа о поверењу Комисији. Ово је једна од најважнијих функција Европског парламента, и спада у функције надзора над другим институцијама Европске уније.

Парламент има право да поставља питања, са или без расправе, Комисији и Савету, на која су ове институције дужне да одговоре. Парламент има и значајан посредан политички утицај, кроз необавезујуће резолуције и разна са слушања у својим одборима. Такође, Европски парламент има право оснивања истражних (анкетних) одбора.

Утицај Европског парламента на спољну политику постаје све већи, првенствено преко његове улоге у усвајању буџета Европске уније, што посредно подразумева и сва давања ван граница ЕУ.

ПРАВНИ АКТИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Обавезујући акти

- Уредбе
- Директиве
- Одлуке

Необавезујући акти

- Препоруке
- Мишљења

САСТАВ

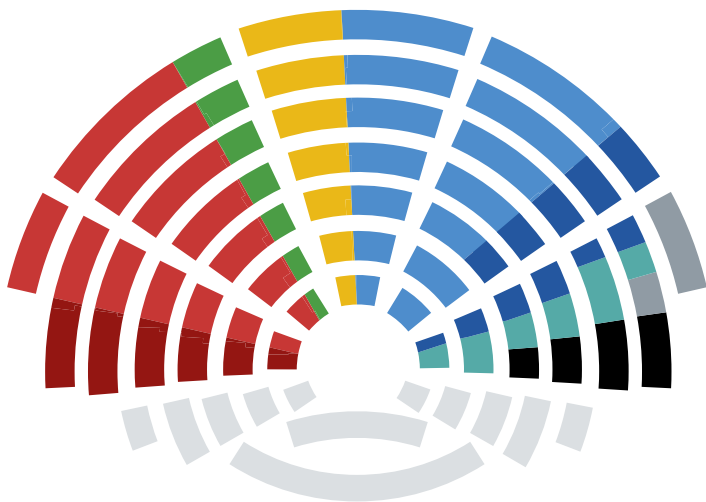
У Европском парламенту директно су представљени грађани држава чланица. Посланике у Европском парламенту бирају држављани држава чланица на непосредним изборима. Број посланика пропорционалан је броју становника, а ниједна земља не може имати мање од 6 посланика (колико има Малта), ни више од 96 (колико има Немачка). Тренутни број посланика у Европском парламенту је 751. Нешто више од једне трећине чланова Европског парламента представљају посланице.

Посланичке групе

У Европском парламенту груписање странака не врши се на националној, већ на идеолошкој основи. Посланици се групишу у посланичке групе које су често уско повезане са једном или неколико европских политичких партија. Део посланика у Европском парламенту одлучио је да остане независан, па се ти посланици у ЕП називају „неопредеље-

нима". За формирање посланичке групе у Европском парламенту потребно је најмање 25 посланика, који морају представљати најмање четири државе чланице Европске уније.

Тренутно постоји 8 посланичких група у Европском парламенту, ис то су:

Већина која подржава Европску комисију:

- Посланичка група (ПГ) Европске народне партије (хришћанске демократе) – ЕПП¹⁰ (215)
- ПГ Напредног савеза социјалиста и демократа – С&Д (189)
- ПГ Савеза либерала и демократа Европе – АЛДЕ (70)

¹⁰ Скраћенице назива посланичких група Европског парламента настале су од њихових назива на енглеском језику, и као такве, често су прихваћене и у другим језицима: European People's Party (EPP), Progressive Alliance of Socialists and Democrats (S&D), European Conservatives and Reformists (ECR), Alliance of Liberals and Democrats for Europe (ALDE), European United Left–Nordic Green Left (GUE/NGL), The Greens–European Free Alliance (Greens/EFA), Europe of Freedom and Direct Democracy (EFDD), Europe of Nations and Freedom (ENF), и Non-Inscrits (NI).

Опозиција:

- ПГ Европских конзервативаца и реформиста – ЕЦР (74)
- ПГ Конфедерална група европске уједињене левице / Нордијска Зелена Левица – ГУЕ/НГЛ (52)
- ПГ Група зелених / Европски слободни савез – Зелени/ЕФА (50)
- ПГ Европа за слободу и директну демократију – ЕФДД (46)
- ПГ Европа нација и слободе – ЕНФ (39)
- Неопредељени посланици – НИ (16)

Већину у Европском парламенту има коалиција коју чине посланици ЕПП, С&Д и АЛДЕ групе, тако да сви европски комесари долазе из партија ових посланичких група.

ПОЛИТИЧКЕ ПАРТИЈЕ НА ЕВРОПСКОМ НИВОУ

Због начела да мандат припада посланику, а не политичкој партији, европске политичке партије нису нужно везане за групе које постоје у Европском парламенту, а ни обрнуто. Најбољи начин за опис оваквог приступа огледа се у томе да су оне само „блиске“. У посланичке групе Европског парламента могу се учланити и посланици који не долазе из политичких партија на европском нивоу, а неке партије су од својих посланика формирале и нешто веће групе у Европском парламенту.

Примера ради, чланице посланичке групе Савеза либерала и демократа Европе (АЛДЕ) нису само чланице Савеза либерала и демократа за Европу (чија је АЛДЕ скраћеница), него и посланици који долазе из редова Европске демо-

кратске странке. Такође, група Европских конзервативаца и реформиста састављена је од посланика Савеза европских конзервативаца и реформиста и Европског хришћанског политичког покрета.

Тренутно постоји 15 признатих партија на европском нивоу чији су посланици учлањени у 8 посланичких група, или су остали независни.

Највеће Европске партије су: Европска народна партија (ЕПП), Партија европских социјалиста (ПЕС), Савез либерала и демократа за Европу (АЛДЕ), Савез Европских конзервативаца и реформиста (АЕЦР), Европска Зелена партија (ЕГП) и Партија европске левице (ПЕЛ). Такође на европском нивоу регистровани су и Савез за директну демократију у Европи, Покрет за Европу нација и слободе, Европски слободни савез, Европска демократска странка, Европски савез за слободу, Европски хришћански политички покрет, Покрет за Европу слободе и демократије, Европљани уједињени за демократију и Савез европских националних покрета.

ПОЛИТИЧКЕ ФОНДАЦИЈЕ НА ЕВРОПСКОМ НИВОУ

Политичке фондације на европском нивоу јесу организације уско повезане са неком европском политичком партијом које, у основи, допуњују циљеве те партије. Политичка фондација на европском нивоу посматра, анализира и дебатује о питањима јавних политика на нивоу Европске уније. Европске фондације организују, такође, семинаре, тренинге, конференције и обуке.

На европском нивоу тренутно је активно 10 политичких фондација. Највеће фондације су Вилфрид Мартенс Центар за европске студије (уско повезана са Европском народном

партијом), Фондација за европске напредне студије (Партија европских социјалиста), Европски Либерални форум (АЛДЕ), и Зелена европска фондација (Европска зелена партија).

ПОЛИТИЧКЕ ПАРТИЈЕ ИЗ СРБИЈЕ У ПАРТИЈАМА НА ЕВРОПСКОМ НИВОУ

Како Србија није држава чланица Европске уније, чланство у европским партијама за домаће политичке странке манифестује се најчешће кроз придружено чланство, статус посматрача или неку сличну врсту чланства које не представља пуноправно чланство. Поседујући овај статус, српске политичке партије имају право учествовања у раду свих тела европских политичких партија, али су најчешће без права одлучивања унутар њих.

Највеће европске политичке партије – Европска народна партија (ЕПП), Партија европских социјалиста (ПЕС), Савез либерала и демократа за Европу (АЛДЕ) – имају у својим редовима сестринске партије из Србије, а то су: ЕПП – Савез војвођанских Мађара (СВМ), ПЕС – Демократска странка (ДС) и АЛДЕ – Либерално демократска партија (ЛДП). Као посматрач у Европској зеленој партији своје место су нашли и Зелени Србије.¹¹

ПОЛИТИЧКА ТЕЛА

Европски парламент већином гласова бира председника парламента на мандат од две и по године који се може продужити. Председник председава пленарним седницама парламента.

¹¹ Српска напредна странка (СНС) аплицирала је за статус посматрача у Европској народној партији (ЕПП), коју је 2012. године напустила Демократска странка Србије (ДСС). Такође и Социјалдемократска партија (СДС) заинтересована је за сарадњу са Партијом европских социјалиста (ПЕС).

Осим председника, Европски парламент из редова посланика бира и 14 потпредседника и 5 квестора задужених за административне финансијске послове парламента. Председник, потпредседници и квестори чине тело које се назива Председништво (енг. *Bureau*). Председништво је статутарни управљачки орган, надлежан за скицирање буџета Европског парламента и сва питања везана за управљање, организацију рада и запослене.

Квесторима је поверено старање о финансијским и административним интересима Посланика у Европском парламенту. Пет изабраних квестора састаје се једном месечно на Колегијуму квестора.

Европски парламент има и органе који спајају политички и радни сегмент функционисања Европског парламента. Ти органи су:

- Конференција председника – тело сачињено од свих председника посланичких група којима председава председник парламента. Конференција организује рад Европског парламента и његових органа и бави се за-

конодавним планирањем и односима са другим институцијама Европске уније,

- Конференција председника одбора – чине је председници свих парламентарних одбора; омогућава бољу сарадњу између одбора Европског парламента,
- Конференција председника делегација – проверава сва питања која се тичу регуларног рада интерпарламентарних делегација и делегација у мешовитим парламентарним одборима, а чине је председници свих парламентарних делегација Европског парламента.

РАДНА ТЕЛА

Одбори

Посланици у Европском парламенту распоређени су у 20 специјализованих сталних одбора парламента. Одбори израђују законодавне предлоге усвајањем извештаја, предлажу амандмане за пленарну седницу и именују преговарачки тим за вођење преговора са Саветом Европске уније о законодавству Европске уније. Такође, доносе извештаје о личној иницијативи, организују јавна слушања са стручњацима, и надзиру остала тела и институције Европске уније.

Сваки одбор чини између 25 и 71 пуноправних чланова, и исто толико заменика чланова. Пуноправни чланови одбора из својих редова бирају председника и највише четири потпредседника, који заједно чине председништво одбора, на мандат од две и по године. Председници одбора

координишу радом одбора у склопу Конференције председника одбора.

Политички састав одбора одражава политички састав целог Европског парламента. Парламент такође може оснивати пододборе и посебне привремене одборе за одређена питања, а овлашћен је и за оснивање анкетних одбора ради истраживања наводних кршења или неправилности у спровођењу права Европске уније.

Парламентарни одбори обично се састају у Бриселу, а у њиховом раду помажу им секретаријати Европског парламента. Њихове расправе отворене су за јавност, и – по правилу – преносе се на интернету.

СТАЛНИ ОДБОРИ ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА

Постоји 18 одбора и 2 пододбора. Одбори Европског парламента користе француске скраћенице и по томе се препознају у комуникацији на сваком званичном језику ЕУ.

- AFET – Спољни послови
  - DROI – Људска права
  - SEDE – Безбедност и одбрана
- DEVE – Развој
- INTA – Међународна трговина
- BUDG – Буџет
- CONT – Буџетски надзор
- ECON – Економска и монетарна политика
- EMPL – Запошљавање и социјална питања
- ENVI – Животна средина, јавно здравље и безбедност хране
- ITRE – Индустрија, истраживање и енергија

- IMCO – Унутрашње тржиште и заштита потрошача
- TRAN – Саобраћај и туризам
- REGI – Регионални развој
- AGRI – Пољопривреда и рурални развој
- PECH – Рибарство
- CULT – Култура и образовање
- JURI – Правна питања
- LIBE – Грађанске слободе, правосуђе и унутрашњи послови
- AFCO – Уставна питања
- FEMM – Права жена и равноправност полова
- PETI – Петиције

Делегације

Делегације Европског парламента одржавају односе и размењују информације са парламентима земаља које нису чланице Европске уније. Преко делегација, Европски парламент доприноси представљању Европске уније у спољним пословима, док у земљама изван ЕУ, делегације промовишу вредности које су темељ Европске уније.

Постоји неколико врста парламентарних делегација:

- заједнички парламентарни одбори,
- одбори за парламентарну сарадњу,
- друге интерпарламентарне делегације,
- делегације у мултилатералним парламентарним скупштинама.

У актуелном мандату Европског парламента постоји 41 делегација. Број посланика у свакој делегацији износи од 12, до преко 70 у делегацијама за парламентарне скупштине.

Посланици, чланови делегација, бирају између себе председника и потпредседнике парламентарне делегације. Председници делегација координишу својим радом унутар Конференције председника делегација.

НАДЛЕЖНОСТИ ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА У ПРОЦЕСУ ПРОШИРЕЊА

Према члану 49. Уговора о Европској унији, Европски парламент мора дати свој пристанак при сваком новом придруживању Европској унији.

Европски парламент такође има значајну реч над финансијским аспектима придруживања. Према Лисабонском уговору, одобрење Парламента потребно је за усвајање вишегодишњег финансијског оквира који је битан у процесу проширења. Европски парламент и Савет Европске уније

такође заједно утврђују годишњи буџет ЕУ. Ова буџетска овлашћења дају Европском парламенту директан утицај над износима у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (ИПА).

Европски парламент прати напредак сваке земље при интеграцији у Европску унију. Одбор за спољне послове Европског парламента (АФЕТ) именује сталне известиоце за државе кандидате и потенцијалне кандидате. Известиоци помажу Парламенту да изрази своја становишта о земљи кандидату кроз резолуцију. Овакве резолуције имају значајан утицај на процес приступања неке земље Европској унији.

Европски парламент одржава редовне билатералне одnose са парламентима држава кандидата и потенцијалних кандидата. Ови односи остварују се путем интерпарламентарних састанака, или путем парламентарних одбора за стабилизацију и придруживање (за државе које имају потписан Споразум о стабилизацији и придруживању који је ступио на снагу).

Европски парламент, с друге стране, кроз своје надлежности у складу са Лисабонским уговором, утиче на избор члана Европске комисије који ће бити задужен за питања проширења (данас је то комесар за суседску политику и преговоре о проширењу). Парламент пре његовог именовања може саслушати кандидата за то место, и дати или не дати сагласност за његово именовање.

Европски парламент редовно одржава консултације и размене мишљења са комесаром који се бави питањима проширења ЕУ. Такође, Парламент разговара и са представницима држава чланица, националним парламентима, представницима држава кандидата, осталим високим зва-

ничницима, представницима цивилног друштва, академском заједницом, медијима и слично, који долазе из земаља кандидата и потенцијалних кандидата.

ОДБОР ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ (АФЕТ)

Одбор за спољне послове Европског парламента јесте један од најважнијих одбора Европског парламента који се у свакодневној комуникацији унутар институција Европске уније означава скраћеницом АФЕТ, од француског „*Affaires étrangères – AFET*“.¹² Овај одбор има 75 чланова и 74 заменика чланова, што га чини најбројнијим радним телом Европског парламента.

У склопу АФЕТ-а раде и два пододбора – Пододбор за људска права (тзв. *DROI* од француског *droits de l'homme*) и Пододбор за безбедност и одрбану (*SEDE*, од француског *sécurité et défense*).

Спољни послови нису искључива надлежност Европске уније, па у њима Европски парламент и нема велику моћ. Међутим, велики број утицајних посланика, па и личности ван Парламента који говоре на заседањима АФЕТ-а, створили су од овог Одбора погодну платформу за дебату о свим аспектима спољне политике ЕУ. Европски парламент помаже, на изванредан начин, у јачању препознатљивости спољне политике ЕУ, као и њеној кохерентности, па самим

---

¹² Због тога што су у пракси скраћенице имена одбора постале уобичајне у комуникацији, у даљем тексту користећемо ћириличну верзију АФЕТ уместо латиничног AFET.

тим важи за највећег заговорника повећања надлежности Европске службе за спољне послове.

Према Пословнику о раду Европског парламента, АФЕТ је надлежан за:

- Заједничку спољну и безбедносну политику (ЗСБП) и заједничку безбедносну и одбрамбену политику (ЗБОП). У том смислу, Одбору помаже пододбор за безбедност и одбрану (*SEDE*);
- односе с другим институцијама и телима ЕУ, организацијом УН и другим међународним организацијама и интерпарламентарним скупштинама за питања у његовој надлежности;
- јачање политичких односа с трећим земљама, посебно онима које су у непосредној близини Уније, опширним

програмима сарадње и помоћи или међународним споразумима, као што су споразуми о придруживању и партнерству;

- отварање, праћење и закључивање преговора за приступање држава Европској унији;
- питања људских права, заштите мањина и промовисања демократских вредности у трећим земљама. У том смислу, одбору помаже подбор за људска права (*DROI*).

АФЕТ врши редовне консултације са институцијама ЕУ, институцијама држава чланица, цивилног друштва, интересним групама, тинк-тенковима, академском јавношћу, и тако их укључује у дебату о правцима спољног деловања Европске уније. АФЕТ, заједно са својим *DROI* подбором, јесте једини надлежни одбор у процесу приступања неке земље Европској унији.

Одбор усклађује рад заједничких парламентарних одбора и одбора за парламентарну сарадњу, интерпарламентарних делегација и *ad hoc* делегација и мисија за посматрање избора у трећим земљама.

ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ И СРБИЈА

Европски парламент укључен је на више начина у приступање било које државе кандидата или потенцијалног кандидата Европској унији, па и у случају Србије.

Европски парламент има од самог почетка Процеса стабилизације и придруживања (ПСП),¹³ од успостављања дугорочног приступа према државама Западног Балкана, своју улогу у том процесу. На самом крају тог процеса, сагласност Парламента потребна је за склапање Споразума о стабилизацији и придруживању.

---

¹³ Процес стабилизације и придруживања успостављен је на предлог Европске комисије 1999. године, на Самиту у Келну. Тиме је потврђена спремност Европске уније за пружање помоћи земљама Западног Балкана за потпуну интеграцију и чланство у Европској унији.

Такође, Европски парламент учествовао је и у ратификацији више споразума Србије и Европске уније. На првом месту, реч је о ратификацији Споразума о стабилизацији и придруживању, 19. јануара 2011, као и ратификацији пратећих споразума. Европски парламент бавио се с посебном пажњом и визном либерализацијом за Србију, и учествовао је у том процесу кроз финалну ратификацију свих споразума.

Додатно, Европски парламент је, осим редовних резолуција о Србији, доносио и неколико резолуција које су се тичале Србије, а односиле се на разна питања (Стратегија за инклузију Рома, Дунавска стратегија, више резолуција о Сребреници, и тако даље).

Европски парламент прати напредак Србије ка Европској унији од 2005, када је ЕП и објавио резолуцију о стању европских интеграција Србије и Црне Горе. Од тада, АФЕТ је именовано сталне известиоце за Србију.

Европски парламент одржава редовне билатералне односе са парламентима држава кандидата и потенцијалних кандидата, самим тим и са Народном скупштином Републике Србије. Ова врста сарадње остварује се, пре свега, путем интерпарламентарних састанака, а након ступања на снагу ССП-а, преко парламентарних одбора за стабилизацију и придруживање.

Сусрети представника Европског парламента из Делегације за сарадњу са земљама Југоисточне Европе и чланова Одбора за европске интеграције Народне скупштине Републике Србије формализовани су 2004. године.

Од 2006, овај вид сарадње Европског парламента и Народне скупштине Републике Србије одвија се кроз годишње интерпарламентарне састанке, који се наизменично одржавају у Београду и Бриселу тј. Стразбуру.

Ступањем на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању, 1. септембра 2013. године, дијалог на парламентарном нивоу одвија се у оквиру заједничког Парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање који чине посланици у Европском парламенту и посланици Народне скупштине Републике Србије.

ГОДИШЊА РЕЗОЛУЦИЈА О СРБИЈИ

Европски парламент представља једино директно изабрано политичко тело Европске уније. Самим тим, његов политички утицај кроз низ резолуција и саслушања веома је значајан, не само за институције Европске уније, већ и ван њених граница.

Од посебног значаја је утицај ових посредних инструмената Европског парламента на спољну политику Европске уније. Разлог томе је једноставан – Европски парламент дужан је да одобри сва давања Европске уније трећим државама која се тичу развоја или претприступних помоћи, као што је случај са Србијом. Самим тим, Европски парламент мора пратити напредак Србије, или било које друге земље кандидата или потенцијалног кандидата, на њеном путу до чланства. То праћење функционише кроз Одбор за спољне послове парламента (АФЕТ), који је задужен за ово питање.

Европски парламент, односно АФЕТ, именује сталне известиоце за државе кандидате и потенцијалне кандидате, самим тим и за Србију, који ће кроз годишњу Резолуцију Парламента изразити своја становишта о широком спектру питања која су од значаја за Европску унију. Овакве резолуције имају значајан утицај на процес приступања неке земље Европској унији.

ИЗВЕШТАЈ (О НАПРЕТКУ) ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ

Европска комисија од 2006, доноси сваке године Извештај о напретку Србије на њеном европском путу. Пре тога, први извештај о напретку за Србију и Црну Гору донесен је 2005, током паралелног процеса приступања унутар Државне заједнице. Европска комисија сваког октобра, најкасније новембра, објављује Извештај о напретку свих земаља Западног Балкана. Од 2015, извештај носи назив Извештај о Србији. Овај извештај јесте полазна основа према којој известилац Европског парламента саставља свој нацрт резолуције. Зато је и назив самог извештаја известиоца „Резолуција о Извештају о напретку Србије“.

Рад у одбору за спољне послове

Носилац посла за састављање Резолуције о извештају о напретку Србије је Одбор за спољне послове Европског парламента (АФЕТ). У склопу свог деловања, Одбор је према Пословнику о раду Европског парламента, задужен за отварање, праћење и закључивање преговора о приступању европских држава Унији. Самим тим, АФЕТ је надлежан и за праћење напретка Србије као кандидата за чланство у Европској унији.

Процедура рада у самом АФЕТ-у прилично зависи од посланичких група Европског парламента, њихове величине и организације. АФЕТ има председника који долази из посланичке групе ЕПП, и четири потпредседника који долазе из посланичких група С&Д, ЕПП, ЕЦР и ГУЕ/НГЛ.

Резолуције у Европском парламенту, па и резолуције о напретку држава у просецу евроинтеграција представљају такозване незаконодавне документе. Уколико Европски пар-

ламент саставља незаконодавни документ, нужно је да било који одбор, па самим тим и АФЕТ, именује известиоца. Известилац је надлежан за припрему резолуције АФЕТ-а и њено подношење Европском парламенту у име Одбора.

Известиоци за земље кандидате и потенцијалне кандидате именовани су 22. септембра 2014. године. Известиоци АФЕТ-а за земље Западног Балкана су:

- Србија – Дејвид МЕКАЛИСТЕР (ЕПП, Немачка)
- БЈР Македонија – Иво ВАЈГЛ (АЛДЕ, Словенија)
- Црна Гора – Чарлс ТЕНОК (ЕЦР, Уједињено краљевство)
- Албанија – Кнут ФЛЕКЕНШТАЈН (С&Д, Немачка)
- Босна и Херцеговина – Кристиан Дан ПРЕДА (ЕПП, Румунија)
- Косово¹⁴ – Улрике ЛУНАЧЕК (Зелени/ЕФА, Аустрија)

Свака посланичка група именује једног од својих чланова за координатора рада у Одбору. Председник АФЕТ-а позива, по потреби, координаторе Одбора да припреме одлуке које Одбор мора донети, посебно оне у вези с поступком и именовањем известиоца. Одбор може да делегира овлашћења координаторима за доношење одређених одлука. Међутим, права снага координатора видљива је приликом преговарања унутар Одбора. Координатори су ту да покушају да постигну консензус за одлуке у којима се посланичке групе разликују. Ако није могуће постићи консензус, одлуке се доносе већином гласова у Одбору.

Посланичке групе одређују свог известиоца из сенке за сваку резолуцију. Он прати напредак рада на одређе-

¹⁴ Овај назив је без прејудуцирања статуса Косова и у складу је са Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН и мишљењем Међународног суда правде о проглашењу независности Косова.

ном документу, и доприноси томе да се унутар АФЕТ-а, а у име посланичке групе, постигне компромис са осталим колегама известиоцима из сенке. Координатор одређене посланичке групе обавештава председника Одбора о именима известилаца из сенке. Већина посланичких група именовала је своје известиоце из сенке за резолуције о Србији.

ИЗВЕСТИОЦИ ИЗ СЕНКЕ

Свака посланичка група има право да, ако њихов члан није известилац, именује известиоца из сенке.

Известиоци из сенке за Србију из посланичких група Европског парламента су:

- С&Д – Тања ФАЈОН (Словенија)
- АЛДЕ – Иво ВАЈГЛ (Словенија)
- ЕЦР – Чарлс ТЕНОК (Уједињено краљевство)
- Зелени/ЕФА – Игор ШОЛТЕС (Словенија)
- ГУЕ/НГЛ – Такис ХАЦИГЕОРГИУ (Кипар)
- ЕФДД – Фабио Масимо КАСТАЛДО (Италија)

Још на почетку рада АФЕТ-а, након летње паузе, Секретаријат АФЕТ-а, један од најзначајнијих органа који руководи и координира радом Одбора, саставља детаљан план за сваку резолуцију која се изгласава у АФЕТ-у. У поређењу са домаћом парламентарном праксом, распореди за резолуције у Европском парламенту поштују се у потпуности.

ПРИМЕР ОКВИРНОГ РАСПОРЕДА УСВАЈАЊА РЕЗОЛУЦИЈЕ

Оквирни распоред – Предлог Резолуције о Извештају о напретку Србије 2014 –

Известилац: Дејвид МЕКАЛИСТЕР

Извештај Европске Комисије	8. октобар 2014.
Нацрт резолуције пред АФЕТ-ом	2. децембар 2014.
Прво читање пред АФЕТ-ом	19. или 20. јануар 2015.
Рок за доставу амандмана	27. јануар 2015. до 12.00
Друго читање пред АФЕТ-ом	23. фебруар 2015.
Гласање на АФЕТ-у	24. фебруар 2015.
Гласање на пленарној седници	март 2015.

Нацрт резолуције

Цела процедура усвајања резолуције не почиње у Европском парламенту већ у Европској комисији. Европска комисија објављује Извештај (некада Извештај о напретку) о одређеној земљи кандидату тј. потенцијалном кандидату. Овај Извештај јесте полазна основа по којој ће известилац састављати свој нацрт резолуције Европског парламента.

Оквирно, месец и по до два месеца након усвајања Извештаја, известилац објављује нацрт резолуције који се дистрибуира свим члановима Одбора за спољне послове (АФЕТ), посланичким групама, заинтересованим појединцима, и шире. Посланици у Европском парламенту и посланичке групе, по неписаном правилу, тада крећу са припремом амандмана на текст (нацрта) резолуције. Известиоци из сенке, као и остали посланици који се баве Србијом и За-

падним Балканом, већ унапред имају скицу својих измена и допуна које би кроз амандмане унели у резолуцију. Политички саветници посланичких група такође играју кључну улогу у овом процесу. Они саветују своје посланике о ставовима посланичке групе по одређеним питањима која су се нашла у нацрту, а, на крају, саветују посланике и о састављању самог текста амандмана који ће посланици поднети.

Прво читање пред Одбором

На првом наредном заседању Одбора за спољне послове (АФЕТ), известилац образлаже нацрт резолуције. Овакво образлагање са дискусијом назива се првим читањем пред одбором, и део је устаљене процедуре Европског парламента по пословнику о раду за било коју врсту резолуције. Председник АФЕТ-а даје реч известиоцу, а потом редом известиоцима из сенке посланичких група, редом по величини по-

сланичке групе. На крају, председник Одбора може дати реч и неким од посланика који су заинтересовани за тему.

Након првог разматрања пред Одбором, тече рок од неколико дана за подношење амандмана кроз електронски систем Европског парламента за амандмане.

„ЛОБИРАЊЕ“ У ЕВРОПСКОМ ПАРЛАМЕНТУ

Разне утицајне групе, државни органи Републике Србије, организације цивилног друштва, политичке партије, па и појединци, после објављивања и разматрања нацрта резолуције о Србији Европског парламента, почињу са „лобирањем“ и сугеришу посланицима Европског парламента, известиоцима из сенке, као и посланичким групама, измене и допуне резолуције. Овакве допуне посланици у Европском парламенту могу да искористе за састављање амандмана на текст нацрта резолуције који би унапредио текст резолуције, на начин да би она била прихватљивија.

Поједини посланици у Европском парламенту, као и неке посланичке групе, одржавају редовне контакте са организацијама цивилног друштва, тинк-тенковима, привредним друштвима, синдикатима и појединцима, и на тај начин долазе до релевантних информација о одређеним питањима од значаја за Србију и/или Европску унију.

Понекад, ови контакти иду преко политичких партија на европском нивоу, фондација које су повезане са фондацијама на европском нивоу, организацијама цивилног друштва са седиштем у Бриселу, тинк-тенковима, лобистичким групама, адвокатским канцеларијама, па чак и на личној основи.

Одређеног дана, тачно у 12 сати, подносе се амандмани на нацрт резолуције. Амандмани се подносе електронски, преко посебног система за подношење амандмана. Од момента затварања система за подношење амандмана почиње да тече рок за усаглашавање амандмана, који се на самом крају обавља на неформалним преговорима, тј. на такозваном Састанку о компромису.

Пракса Парламента налаже да се број амандмана који је поднесен на неки текст резолуције умањи долажењем до такозваних компромисних амандмана. Уколико је поднесено више од 50 амандмана, председник Европског парламента може, након саветовања с председником АФЕТ-а, тражити да се Одбор састане ради разматрања приспелих амандмана и њиховог скраћивања на разумну меру. То је парламентарна пракса која је устаљена код резолуција које се тичу земље кандидата, тј. потенцијалног кандидата, па се подразумева да се са усаглашавањем креће и без сугестије председника Европског парламента.

На Састанку о компромису који сазива председник АФЕТ-а, известилац предлаже усаглашене амандмане. Усаглашени амандмани јесу амандмани које је известилац, заједно са Секретаријатом АФЕТ-а, саставио од већ приспелих амандмана, спајањем или састављањем нових са сличном или истом тематиком. Од самог известиоца зависи како ће изгледати текст резолуције, па самим тим он предлаже амандмане који су у складу са нацртом резолуције коју је сâм поднео. Начелно, известилац се труди да укључи што више амандмана различитих посланика у резолуцију. Тиме ће резолуција сигурно добити више гласова на наредном заседању Одбора на којем ће се гласати о амандманима и о тексту, али и на пленарној седници.

Осим самог известиоца, Састанку о компромису присуствују координатори посланичких група, заједно са известиоцима из сенке, као и председници делегација Европског парламента за одређену земљу кандидата, али и остали заинтересовани посланици.

Усаглашени амандмани, по правилу, имају за последицу повлачење других амандмана на исти део текста. Свођење свих амандмана на компромисне, не значи потпуно искључивање осталих приспелих амандмана. Амандмани који нису ушли у компромис бришу се са листе, а они који су садржајно другачији, те захтевају дописивање чланова у оквиру новог параграфа резолуције, о њима ће се расправљати на наредном заседању АФЕТ-а, код тзв. другог читања пред Одбором.

Кључну улогу овде поново игра секретаријат АФЕТ-а који представља врло важну службу јер помаже посланицима, али и самом Одбору, да функционишу без проблема. Секретаријат АФЕТ-а саставља такозване листе за гласање о аманд-

манима. Листа за гласање садржи све амандмане о којима се засебно гласа. Улога секретаријата понекад је кључна, јер он брине о сазивању састанка, о техничком делу Састанка о компромису, о свим гласањима у Одбору, а, у крајњој линији, врши и „козметичку дораду“ текста резолуције.

Друго читање пред Одбором и гласање у Одбору

На првом наредном заседању Одбора за спољне послове (АФЕТ), извештач образлаже усаглашен текст резолуције. Ово заседање називамо другим читањем пред Одбором. Председник АФЕТ-а даје реч извештачу, а потом редом извештачима из сенке посланичких група, према величини групе. На крају, председник Одбора може дати реч и неким од посланика који су заинтересовани за тему.

Одбор је место где се расправља о извештају у појединостима, тако да се ово заседање АФЕТ-а користи за расправу о усаглашеним амандманима, али и о амандманима који су одбачени.

Неки посланици могу затражити да се неки одбачени амандмани размотре још једном, на самој седници Одбора. Такви амандмани називају се *усмени амандмани*, и о њима се, такође, изјашњава Одбор, електронским путем.

Гласање на заседању АФЕТ-а јесте завршни, последњи посао у Одбору, којим се дефинише коначан текст који ће бити упућен на пленарну седницу Европског парламента. Гласању приступају сви стални чланови АФЕТ-а или њихови заменици, уколико чланови нису присутни. Глас се редоследом са листа за гласање. Прво се гласа о засебним амандманима, а онда о тексту резолуције у целости. Гласање се обавља електронски.

Од овог тренутка, па све до неколико дана пред пленарну седницу, траје рок за достављање амандмана на већ упућену резолуцију. Те последње амандмане може поднети само цела посланичка група или група од 40 посланика. О овим амандманима гласа се такозваним гласањем о појединостима или гласањем прозивком (*split* или *roll-call vote*), који се разликују од домаће парламентарне праксе.

Пленарна седница Европског парламента

Свака посланичка група или 40 посланика заједно, могу предложити амандмане и на текст који ће се разматрати на пленарној седници Европског парламента. Догађа се да је реч о амандманима који су у целости одбијени на АФЕТ-у,

али да их посланичке групе ипак упућују на гласање како би сви посланици одлучивали о њима. Такође, није неуобичајено да је реч и о амандманима који само стилски и језички побољшавају текст резолуције.

КАКО ФУНКЦИОНИШЕ ПЛЕНАРНО ЗАСЕДАЊЕ ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА

УЧЕСТАЛОСТ

Четвородневна пленарна заседања одржавају се у Стразбуру, 12 пута годишње. У Бриселу се одржава 6 дводневних седница. Све пленарне седнице Европског парламента су јавне.

ПРИПРЕМЕ

Одбори први имају увид у легислативне предлоге Европске комисије, и одговорни су за потпуно и свеобухватно испитивање тема, као и за преговоре са Комисијом, Саветом и посланичким групама. На крају процеса, дотичан одбор предаје пленарном заседању извештај у целости са препорукама и предлозима амандмана на први нацрт било ког акта који би Парламент требало да разматра.

ДНЕВНИ РЕД

Дневни ред заседања Европског парламента припремљен је унапред, од стране шефова политичких група који се састају на конференцији председника одбора. Дневни ред усваја се на почетку сваке седнице.

Уобичајено, пленарно заседање чини расправа о усвајању извештаја које су саставили одбори Европског парламента, дискусија о тематским проблемима и постављање питања Комисији и Савету.

Расправа се може закључити гласањем о резолуцији. Сваки текст подлеже гласању о амандманима од стране посланичких група или групе коју чини 40 посланика.

РАСПРАВА

С обзиром да се Парламент састоји од 751 посланика, немогуће је да свако од њих подробно изнесе став о свакој теми. Због тога, постоје строга правила о томе ко може да говори и колико дуго. Већина расправа организована је на основу расподеле времена свакој посланичкој групи, зависно од њене величине, а чланови могу даље расподелити то време међу собом. Овако настаје листа говорника која се стално ажурира током процеса расправе.

Током расправе, прво говори извештац (уколико се расправа бави извештајем неког одбора), затим представници Комисије и Савета, као и представници сваке посланичке групе. Потом, други заинтересовани посланици узимају реч.

Део говорника у процесу расправе изабран је по *catch-the-eye* принципу, где председник (односно председавајући у том тренутку) насумично бира оне посланике из сале који, на неки начин, нагласе да желе да говоре. По овом принципу посланик може говорити највише један минут, а само пет минута по свакој тачки дневног реда остављено је за овакве случајеве.

Посланици могу да истакну плаву картицу како би сигнализирали да желе да поставе питање посланику који већ говори. Уколико се актуелни говорник и председник сложе, онда ће тај посланик добити пола минута да постави питање свом колеги.

Посланици Европског парламента који не добију прилику да говоре током сесије, могу накнадно предати изјаву

дужине до 200 речи која ће бити додата на извештај о усменој расправи.

ГЛАСАЊЕ

Већина гласања дешава се током унапред одређених дана за гласање, који углавном почињу у 12 сати уторком, средом или четврком, у Стразбуру (и у 11 сати четврком, уколико је заседање у Бриселу). Глас се, обично, простим подизањем руку. Уколико резултат није јасан, Председник може затражити електронско гласање.

За нека гласања, обично за она од највише политичке важности, политичка група може затражити *roll call* гласање (врло слично гласању прозивком у домаћој парламентарној пракси) које такође захтева од посланика да користе своје електронске машине, али са додатном димензијом, тако да је глас сваког индивидуалног посланика забележен и објављен у року од неколико минута.

РЕЗОЛУЦИЈЕ ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА О СРБИЈИ

Парламентарни сазив од 2009. до 2014. године

Известилац: Јелко КАЦИН (АЛДЕ, Словенија)¹⁵

- 2011, Стразбур: Резолуција Европског парламента од 19. јануара 2011. о процесу европских интеграција Србије
- 2012, Брисел: Резолуција Европског парламента од 29. марта 2012. о процесу европских интеграција Србије
- 2013, Стразбур: Резолуција Европског парламента од 18. априла 2013. о извештају о напретку за Србију за 2012.

¹⁵ Известииоци из сенке у овом парламентарном сазиву били су Ђорђ ШОПФЛИН (ЕПП, Мађарска), Марија Елени КОПА (С&Д, Италија), Чарлс ТЕНОК (ЕЦР, Уједињено краљевство), и Такис ХАЦИГЕОРГИУ (ГУЕ/НГЛ, Кипар).

- 2014, Стразбур: Резолуција Европског парламента од 16. јануара 2014. о извештају о напретку за Србију за 2013.

Парламентарни сазив од 2014. до 2019. године

Известилац: Дејвид МЕКАЛИСТЕР (ЕПП, Немачка)

- 2015, Стразбур: Резолуција Европског парламента од 11. марта 2015. о извештају о напретку за Србију за 2014.
- 2016, Стразбур: Резолуција Европског парламента од 4. фебруара 2016. о извештају за Србију за 2015.

САРАДЊНА ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА И НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Пре ступања на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању, између Европског парламента и Народне скупштине Републике Србије одвијао се интерпарламентарни дијалог.¹⁶

Ступањем на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању формирана су заједничка тела за његово спровођење, на извршном нивоу, а политички дијалог на парламентарном нивоу одвија се у оквиру заједничког Парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање.¹⁷

Интерпарламентарни дијалог

Европски парламент је на интерпарламентарним састанцима представљала Делегација за сарадњу са земљама Југоисточне Европе, која 2009. године мења име у Делегација

¹⁶ У домаћој парламентарној пракси коришћен је термин Интерпарламентарни дијалог.

¹⁷ У домаћој парламентарној пракси користи се скраћеница ПОСП.

за сарадњу са Албанијом, Босном и Херцеговином, Србијом, Црном Гором и Косовом.¹⁸

Интерпарламентарни дијалог имао је седам састанака:

- први интерпарламентарни састанак одржан је у Бриселу, 21–22. новембра 2006,
- други интерпарламентарни састанак одржан је у Београду, 24–26. новембра 2008,
- трећи интерпарламентарни састанак одржан је у Стразбуру, 16–17. децембра 2009,
- четврти интерпарламентарни састанак одржан је у Београду, 04–05. октобра 2010,
- пети интерпарламентарни састанак одржан је у Бриселу, 18–19. априла 2011,
- шести интерпарламентарни састанак одржан је у Београду 27–28. септембра 2012,
- седми интерпарламентарни састанак одржан је у Бриселу, 18–19. марта 2013. године.

На крају сваког састанка усвајала се Заједничка изјава.

Парламентарни одбор за стабилизацију и придруживање

Парламентарни одбор за стабилизацију и придруживање чине посланици у Европском парламенту и посланици Народне скупштине Републике Србије. Посланици у Европском парламенту долазе из Делегације парламентарног одбора ЕУ-Србија за стабилизацију и придруживање, док

---

¹⁸ Овај назив је без прејудуцирања статуса Косова и у складу је са Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН и мишљењем Међународног суда правде о проглашењу независности Косова.

посланици Народне скупштине Републике Србије долазе из скупштинског Одбора за стабилизацију и придруживање.

Парламентарни одбор оснива се у складу са чланом 125 Споразума о стабилизацији и придруживању, са циљем разматрања свих аспеката односа између Србије и Европске уније.

СПОРАЗУМ О СТАБИЛИЗАЦИЈИ И ПРИДРУЖИВАЊУ

Члан 125

Овим се оснива Парламентарни одбор за стабилизацију и придруживање. Он ће бити форум у којем ће се посланици Народне скупштине Републике Србије и Европског парламента састајати и размењивати мишљења. Састајаће се у временским размацама које утврди сам Одбор.

Парламентарни одбор за стабилизацију и придруживање састајаће се од посланика Европског парламента, са једне стране, и посланика Народне скупштине, с друге стране.

Парламентарни одбор за стабилизацију и придруживање донеће свој пословник о раду.

Парламентарним одбором за стабилизацију и придруживање наизменично председавају члан Европског парламента¹⁹ и народни посланик Народне скупштине Републике Србије, у складу са одредбама утврђеним Пословником о раду.

Одбор се састоји од подједнаког броја посланика у Европском парламенту и посланика Народне скупштине Републике Србије, и састаје се најмање два пута годишње.

Конститутивни састанак заједничког Парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање одржан је у Београду, 15. новембра 2013. године.

Парламентарни одбор за стабилизацију и придруживање имао је до сада четири састанка:

¹⁹ Посланик у Европском парламенту.

- први конститутивни састанак Парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање одржан је 15. новембра 2013. године у Београду,
- други састанак Парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање одржан је 26–27. новембра 2014. године у Стразбуру,
- трећи састанак Парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање одржан је 19–20. марта 2015. године у Београду,
- четврти састанак Парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање одржан је 7–8. октобра 2015. године у Стразбуру.

На крају сваког састанка и расправе о питањима са дневног реда, усваја се декларација и препоруке које се упућују Савету за стабилизацију и придруживање, као и институцијама Европске уније и Републике Србије.

РАДНА ГРУПА ЗА ЗАПАДНИ БАЛКАН

Европске интеграције и регионална сарадња врло су испреплетене на овом подручју. Регионална сарадња на Западном Балкану једна је од кључних компоненти политике ЕУ према региону, и један је од главних циљева процеса стабилизације и придруживања.

Како би се испунио овај циљ, основана је радна група за Западни Балкан коју је установио Одбор за спољне послове Европског парламента (АФЕТ). Радна група састаје се повремено, најчешће једном месечно, расправљајући о актуелним питањима која се тичу држава Западног Балкана.

Радна група АФЕТ-а за Западни Балкан има 12 чланова, и чине је известиоци за државе Западног Балкана и председници делегација Европског парламента за државе Западног Балкана, тако да су и извештач за Србију, као и председник Делегације парламентарног одбора ЕУ-Србија за стабилизацију и придруживање чланови ове Радне групе.

С обзиром на теме којима се бави, неретко на састанке ове радне групе долазе угледни експерти, дипломате, представници академске заједнице и цивилног друштва. Састанци Радне групе су у *in camera*²⁰ формату, односно нису отворени за јавност. Уз посланике Европског парламента, на овим састанцима присутни су и чланови секретаријата посланичких група који прате рад на темама које се тичу Западног Балкана.

Највеће посланичке групе Европског парламента имају своје радне групе које се баве Западним Балканом. У већини случајева рад ових тела такође је затворен за јавност.

---

²⁰ Лат. *in camera* у пракси значи „иза затворених врата“.

НЕФОРМАЛНА ГРУПА У ЕВРОПСКОМ ПАРЛАМЕНТУ „ПРИЈАТЕЉИ СРБИЈЕ“

У Европском парламенту оформљена је 2010. године неформална парламентарна група „Пријатељи Србије“.

Ова неформална група посланика састаје се повремено. Група подржава брже проширење Европске уније, и циљ јој је промовисање Србије у ЕУ, као и јачање односа са Србијом кроз неформална окупљања.

Посланици који су чланови ове неформалне групе прате актуелне теме којима се бави Европски парламент, а које су везане за Србију, укључујући и сам процес интеграције Србије у ЕУ. Група „Пријатељи Србије“ покушава, такође, да побољша дијалог с представницима цивилног друштва, привредом, различитим експертским групама, као и с другим институцијама у Србији.

Група тренутно броји око тридесет чланова, посланика у Европском парламенту. Ново председништво групе „Пријатељи Србије“ представљено је 2015. године.

ИМЕНИК ЗА МАНДАТ 2014–2019. ГОДИНЕ

НАЈЗНАЧАЈНИЈЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Европски савет / Савет Европске уније

www.consilium.europa.eu

European Council
Rue de la Loi / Wetstraat 175
B-1048 Bruxelles / Brussel
Belgique / België

Доналд ТУСК
Председник Европског савета²¹

Европска Комисија

www.ec.europa.eu

European Commission
Rue de la Loi / Wetstraat 200
B-1049 Bruxelles / Brussel
Belgique / België

Жан Клод ЈУНКЕР
Председник Европске комисије

Европска служба за спољне послове

www.eeas.europa.eu

European External Action Service
Avenue de Cortenbergh / Kortenberglaan 1
B-1046 Bruxelles / Brussel
Belgique / België

Федерика МОГЕРИНИ
Потпредседница Европске комисије и
Висока представница за спољну и безбедносну политику

²¹ Са мандатом до 1. јуна 2017. који може бити само једном продужен.

Институције Европске уније задужене за проширење

Комесар за суседску политику и преговоре о проширењу

www.ec.europa.eu/commission/2014-2019/hahn_en

European Commission
Commissioner for European Neighbourhood Policy & Enlargement Negotiations
Rue de la Loi / Wetstraat 200
B-1049 Bruxelles / Brussel
Belgique / België

Јоханес ХАН

Комесар за суседску политику и преговоре о проширењу

Директорат за суседство и преговоре о проширењу

www.ec.europa.eu/enlargement

European Commission
Directorate General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations
Rue de la Loi / Wetstraat 15, B-1049 Bruxelles / Brussel
Belgique / België

Кристиан ДАНИЈЕЛСОН

Директор Директората за суседство и преговоре о проширењу

Европски парламент

Европски парламент у Бриселу

www.europarl.europa.eu

European Parliament
Wiertz / Wiertzstraat 60
B-1047 Bruxelles / Brussel
Belgique / België

Европски парламент у Стразбуру

www.europarl.europa.eu

European Parliament
Avenue du Président Robert Schuman 1
CS 91024, F-67070 Strasbourg Cedex
France

Председник Европског парламента

Мартин ШУЛЦ
С&Д, Немачка
martin.schultz@ep.europa.eu

Председник Одбора за спољне послове

Елмар БРОК
ЕПП, Немачка²²
elmar.brok@ep.europa.eu

Потпредседници Одбора за спољне послове

Андреј ПЛЕНКОВИЋ
ЕПП, Хрватска
andrej.plenkovic@ep.europa.eu

Јоан Мирча ПАШКУ
С&Д, Румунија
ioanmircea.pascu@ep.europa.eu

²² Мандат председника и потпредседника АФЕТ-а траје две и по године (половина посланичког мандата), са могућношћу да поново буду изабрани на ту функцију. Елмар БРОК је на месту председника АФЕТ-а непрекидно, од децембра 2012. године.

Хавиер КУЗО ПЕРМИ
ГУЕ/НГЛ, Шпанија
javier.cousopermuy@ep.europa.eu

Ришард Антони ЛЕГУТКО
ЕЦР, Пољска
ryszardantoni.legutko@ep.europa.eu

Координатори посланичких група у Одбору за спољне послове

Кристиан Дан ПРЕДА
ЕПП, Румунија
cristiandan.preda@ep.europa.eu

Ричард ХОВИТ
С&Д, Уједињено краљевство
richard.howitt@ep.europa.eu

Јоханес Корнелис ван БАЛЕН
АЛДЕ, Холандија
hans.vanbaalen@ep.europa.eu

Чарлс ТЕНОК
ЕЦР, Уједињено краљевство
charles.tannock@ep.europa.eu

Томаш МЕСЕРИЋ
Зелени/ЕФА, Мађарска
tamas.meszerics@ep.europa.eu

Барбара ЛОХБИЛЕР
Зелени/ЕФА, Немачка
barbara.lochbihler@ep.europa.eu

Забине ЛУЗИНГ
ГУЕ/НГЛ, Немачка
sabine.loesing@ep.europa.eu

Фабио Масимо КАСТАЛДО
ЕФДД, Италија
fabiomassimo.castaldo@ep.europa.eu

Известилац Европског парламента

Дејвид МЕКАЛИСТЕР
ЕПП, Немачка
david.mcallister@ep.europa.eu

Известиоци из сенке посланичких група

Тања ФАЈОН
С&Д, Словенија
tanja.fajon@ep.europa.eu

Иво ВАЈГЛ
АЛДЕ, Словенија
ivo.vajgl@ep.europa.eu

Чарлс ТЕНОК
ЕЦР, Уједињено краљевство
charles.tannock@ep.europa.eu

Игор ШОЛТЕС
Зелени/ЕФА, Словенија
igor.soltes@ep.europa.eu

Такис ХАЏИГЕОРГИУ
ГУЕ/НГЛ, Кипар
takis.hadjigeorgiou@ep.europa.eu

Фабио Масимо КАСТАЛДО
ЕФДД, Италија
fabiomassimo.castaldo@ep.europa.eu

**Делегација парламентарног одбора ЕУ–Србија
за стабилизацију и придруживање**

Едуард КУКАН
ЕПП, Словачка
(председник)
eduard.kukan@ep.europa.eu

Пол ТАНГ
С&Д, Холандија
(потпредседник)
paul.tang@ep.europa.eu

Игор ШОЛТЕС
Зелени/ЕФА, Словенија
(потпредседник)
igor.soltes@ep.europa.eu

Неформална група „Пријатељи Србије“

Емилијан ПАВЕЛ
С&Д, Румунија
(председник)
emilian.pavel@ep.europa.eu

Франц БОГОВИЧ
ЕПП, Словенија
(потпредседник)
franc.bogovic@ep.europa.eu

Катерина КИНИЋИ
С&Д, Италија
(потпредседница)
caterina.chinnici@ep.europa.eu

Европске политичке партије

Политичка партија	Посланичка група у ЕП	Број посланика у ЕП
<p>Европска народна партија www.epp.eu European People's Party Rue du Commerce / Handelsstraat 10 B-1000 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	ЕПП	215
<p>Партија европских социјалиста www.pes.eu Party of European Socialists Rue du Trône / Troonlaan 98 B-1050 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	С&Д	191
<p>Савез европских конзервативаца и реформиста www.aecr.eu Alliance of European Conservatives and Reformists Rue d'Arlon / Aarlenstraat 40 B-1000 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	ЕЦП	50
<p>Европска зелена партија www.europeangreens.eu European Green Party Rue Wiertz / Wiertzstraat 31 B-1050 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	Зелени/ЕФА	50
<p>Савез либерала и демократа за Европу www.aldeparty.eu Alliance of Liberals and Democrats for Europe Party Rue d'Idalie / Idaliestraat 11 B-1000 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	АЛДЕ	49
<p>Покрет за Европу нација и слободе www.menleuropa.eu Movement for a Europe of Nations and Freedom</p>	ЕНФ	33

Политичка партија	Посланичка група у ЕП	Број посланика у ЕП
<p>Савез за директну демократију у Европи www.addeurope.org Alliance for Direct Democracy in Europe Square de Meeûs / De Meeûssquare 37 B-1000 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	ЕФДД	28
<p>Партија европске левце www.european-left.org Party of the European Left Rue Parnasse / Parnassusstraat 30 B-1050 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	ГУЕ/НГЛ	20
<p>Европски слободни савез www.e-f-a.org European Free Alliance Rue de la Pépinière / Boomkwekerijstraat 1 B-1000 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	Зелени/ЕФА	11
<p>Европска демократска странка www.pde-edp.eu European Democratic Party Rue de l'Industrie / Nijverheidsstraat 4 B-1049 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	АЛДЕ	10
<p>Европски хришћански политички покрет www.ecpm.info European Christian Political Movement Bergstraat 33 3811 NG Amersfoort Nederland</p>	ЕЦП	6
<p>Европски савез за слободу www.eurallfree.org European Alliance for Freedom Rue de la Croix de Fer / Ijzerenkruisstraat 23 B-1000 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	ЕНФ	5

Политичка партија	Посланичка група у ЕП	Број посланика у ЕП
Савез за мир и слободу www.apfeurope.com Alliance for Peace and Freedom Square de Meeûs / De Meeûsquare 22 B-1000 Bruxelles / Brussel Belgique / België	НИ	4
Савез европских националних покрета www.aemn.infos Alliance of European National Movements	НИ	3
Европљани уједињени за демократију www.eudemocrats.org Europeans United for Democracy Rue du Trône / Troonlaan 113-115 B-1050 Bruxelles / Brussel Belgique / België	ГУЕ/НГЛ, АЛДЕ	2

Европске политичке фондације

Европска политичка фондација	Европска политичка партија са којом је повезана	Посланичка група у ЕП
Вилфрид Мартенс центар за европске студије www.martenscentre.eu Wilfried Martens Centre for European Studies Rue du Commerce / Handelsstraat 10 B-1000 Bruxelles / Brussel Belgique / België	Европска народна партија	ЕПП

Европска политичка фондација	Европска политичка партија са којом је повезана	Посланичка група у ЕП
<p>Фондација за европске напредне студије www.feps-europe.eu Foundation for European Progressive Studies Rue du Trône / Troonlaan 98 B-1050 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	<p>Партија европских социјалиста</p>	<p>С&Д</p>
<p>Европски либерални форум www.liberalforum.eu European Liberal Forum Square de Meeûs / De Meeûsquare 38-40 B-1000 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	<p>Савез либерала и демократа за Европу</p>	<p>АЛДЕ</p>
<p>Зелена европска фондација www.gef.eu Green European Foundation Rue d'Arlon / Aarlenstraat 15 B-1050 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	<p>Европска зелена партија</p>	<p>Зелени/ЕФА</p>
<p>Институт европских демократа www.iedonline.eu Institute of European Democrats Rue de l'Industrie / Nijverheidsstraat 4 B-1049 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	<p>Европска демократска странка</p>	<p>АЛДЕ</p>
<p>Трансформишимо Европу www.transform-network.org Transform Europe Rue du Parnasse / Parnassusstraat 30 B-1050 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	<p>Партија европске левице</p>	<p>ГУЕ/НПЛ</p>

Европска политичка фондација	Европска политичка партија са којом је повезана	Посланичка група у ЕП
<p>Организација за европску међудржавну сарадњу www.ooiceurope.com Organisation for European Interstate Cooperation Rue du Trône / Troonlaan 113-115 B-1050 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	<p>Европљани уједињени за демократију</p>	<p>ГУЕ/НГЛ, АЛДЕ</p>
<p>Центар Мауриц Копитерс www.ideasforeurope.eu Centre Maurits Coppieters Rue de Woeringe / Woeringenstraat 19 B-1000 Bruxelles / Brussel Belgique / België</p>	<p>Европски слободни савез</p>	<p>Зелени/ЕФА</p>

ЛИТЕРАТУРА

За писање овог водича, поред званичних интернет презентација европских институција и Народне скупштине Републике Србије, послужила нам је следећа литература:

- The European Parliament: The Citizens Voice in the EU, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2014.
- Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових чланица са једне стране, и Републике Србије, с друге стране, Брисел, 2008.
- Европски парламент, Kratak vodič o Europskoj uniji, Ured za službene publikacije Europske unije, Luxembourg, 2014.
- Европски парламент, Poslovnik sedmog parlamentarkog saziva Evropskog parlamenta, Европски парламент, Bruxelles, 2012.
- Европа од А до Џ – Priručnik za evropsku integraciju, Fondacija Konrad Adenauer, Beograd, 2010.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

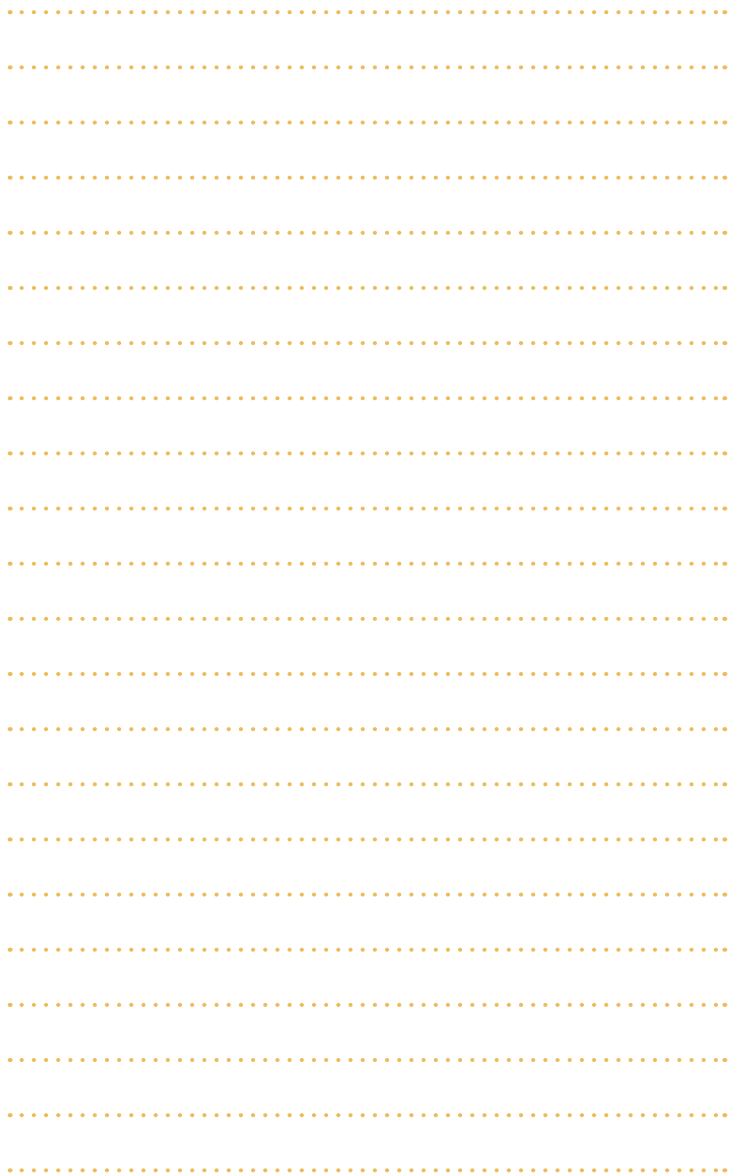
.....

.....

.....

.....

БЕЛЕШКЕ

20 horizontal dotted lines for writing notes.

БЕЛЕШКЕ

A series of 20 horizontal dotted lines for taking notes.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

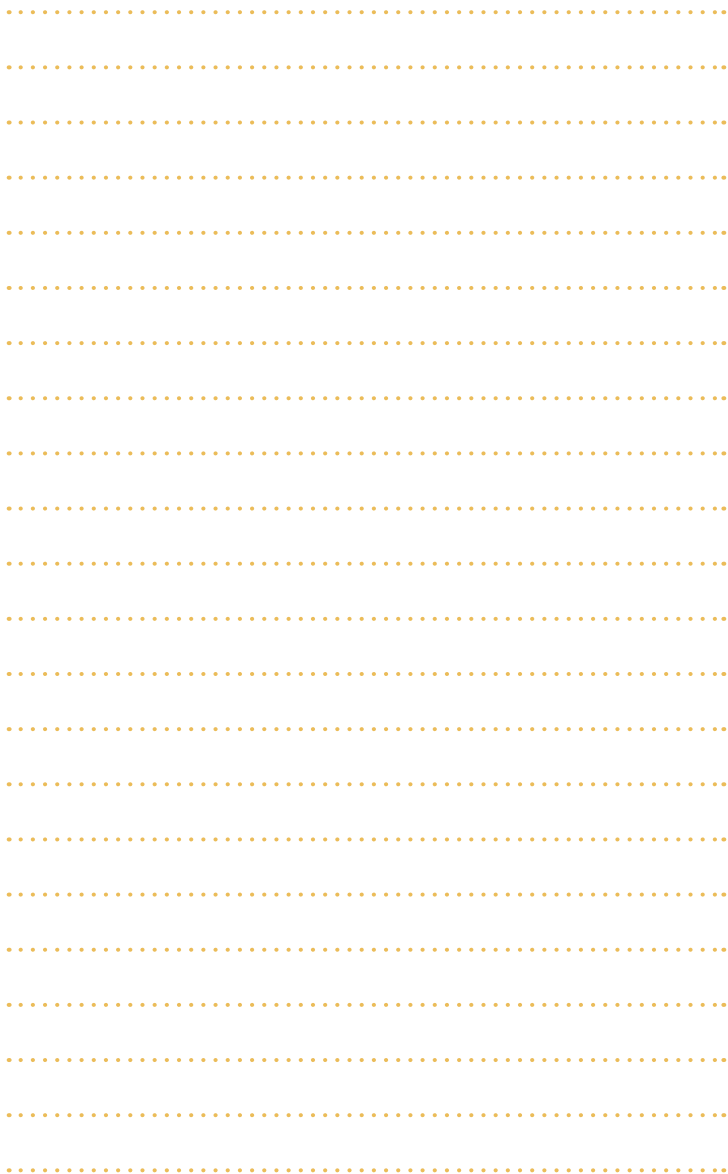
.....

.....

.....

.....

БЕЛЕШКЕ

A series of 20 horizontal dotted lines, evenly spaced, intended for writing notes or comments.

A series of horizontal dotted lines, spaced evenly down the page, intended for writing notes.

БЕЛЕШКЕ

A series of 20 horizontal dotted lines for writing notes.

A series of 22 horizontal dotted lines for writing notes.

БЕЛЕШКЕ

A series of 20 horizontal dotted lines, spaced evenly down the page, intended for writing notes.

A series of 20 horizontal dotted lines for taking notes.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

341.217.04(4-672EU)

341.217.02(4-672EU:497.11)

ШТИПЛИЈА, Немања Тодоровић, 1984–

Европски парламент и Србија : улога Европског парламента у процесу приступања Републике Србије Европској унији / [Немања Тодоровић Штипљија]. – Београд : Фондација Конрад Аденауер : Центар савремене политике, 2016 (Београд : Caligraph). – 107 стр. : илустр. ; 19 cm

Тираж 500. – Стр. 11–13: Предговор / Дејвид Мекалистер. – Напомене уз текст. – Библиографија: стр. 95.

ISBN 978-86-86661-80-7 (ФКА)

а) Европски парламент б) Европска унија – Придруживање – Србија
COBISS.SR-ID 225813004

---

www.kas.de

**CENTAR SAVREMENE
POLITIKE**

EU-RS THINK TANK

www.centarsavremenepolitike.rs

www.europeanwesternbalkans.com

ISBN 978-86-86661-80-7

9 788686 666180 7 >